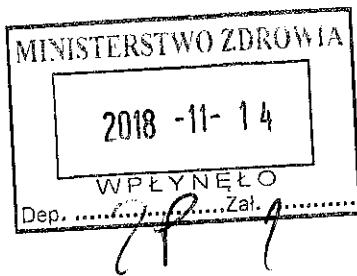

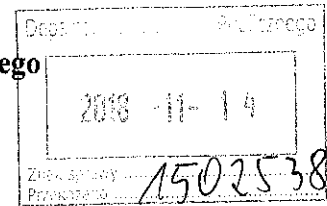

RPIJ/143263/2018 P
Data: 2018-11-14
ID: 00890203597863

Rzeszów, dnia listopada 2018 r.

Ministerstwo Zdrowia
Departament Zdrowia Publicznego
Warszawa

Wnoszący petycję: Andrzej Nowakowski, dr hab. n. prawnych, dr hab. n. o kulturze fizycznej, prof. nadzw. Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Tarnowie, zam

W załączeniu przesyłam petycję, sporządzoną w oparciu o przepisy ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. 2014, poz. 1195). Petycja ta dotyczy daleko idącej nowelizacji bądź zredagowania nowej ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych, zgodnie z koniecznością pełnej implementacji przez Polskę stosownej dyrektywy UE, a przede wszystkim Ramowej Konwencji WHO o Ograniczeniu Używania Tytoniu z 2003 r., ratyfikowanej przez Polskę w 2006 r..

Proszę zatem o umieszczenie skanu tejże petycji w BIP resortu zdrowia oraz udzielenie mi odpowiedzi w ustawowym terminie, określonym w cytowanej wyżej ustawie.

Jednocześnie, zgodnie z ustawą o ochronie danych osobowych, wyrażam zgodę na upublicznienie tychże danych w BIP.

h. f.) Nowakowski

Andrzej Nowakowski

DEPARTAMENT ZDROWIA PUBLICZNEGO
Departament Zdrowia Publicznego
Dariusz Poznański

14.11

PETYCJA

Będąc współautorem pierwszego i jedyne, jak dotąd, Komentarza do ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. 1996 Nr 10, poz. 55 z późn. zm.), wyd. „Grafikon” Wadowice 2006, a także nauczycielem akademickim, zajmującym się od ponad 20 lat uzależnieniem nikotynowym, jego skutkami i rozmiarami, wnioskuję o głęboką nowelizację albo nawet opracowanie nowej ustawy w tym zakresie, bardziej skutecznej dla ochrony praw populacji osób niepalących (problem tzw. biernego palenia), a także pozwalającej na szybsze niż dotąd zmniejszenie odsetka mieszkańców Polski uzależnionych od nikotyny. Uważam, że konsekwentne i długofalowe połączenie metod prawnych (administracyjnych i karnych), ekonomicznych, organizacyjnych i edukacyjnych, pozwoliłoby radykalnie zmniejszyć populację czynnych palaczy w Polsce z 9 mln do najwyżej 3 mln osób (a nie tylko o 2%, jak to zakłada opracowany przez poprzedników program profilaktyczny w tym zakresie), ze wszystkimi pozytywnymi konsekwencjami (zdrowotnymi, ochrony środowiska naturalnego, ekonomicznymi). Alternatywnym wskaźnikiem byłoby to nie więcej niż 20% populacji mężczyzn i 10% populacji kobiet, jako tzw. czynnych palaczy. Jak stwierdzono podczas obrad ostatniego Forum Ekonomicznego w Krynicy-Zdroju, wskutek tzw. chorób odnikotynowych w 2017 r. w Polsce zmarło 67 tys. osób, a według prognoz, w najbliższych latach ta liczba może ulec wzrostowi, o ile nie podejmie się odpowiednich kroków zapobiegawczych.

Jak dotąd, można odnieść wrażenie, że zapobieganie i zwalczanie skutków nikotynizmu jest traktowane w sposób marginalny, a nawet niszowy, w porównaniu z narkomanią, zwalczaniem tzw. dopalaczy czy nawet alkoholizmem. Postęp w ograniczaniu tego zjawiska jest ciągle niewystarczający. Odnosi się wrażenie, że władze publiczne bardziej dbają o interesy producentów wyrobów tytoniowych i plantatorów tytoniu niż o zdrowie obywateli, czego dowodem była chociażby obstrukcja Polski i... Rumunii przy podejmowaniu unijnej dyrektywy tytoniowej w 2016 r. Trzeba wreszcie uświadomić sobie prawdę, że wyroby tytoniowe są najbardziej szkodliwymi i toksycznymi wyrobami ze wszystkich wyrobów dopuszczonych do legalnej sprzedaży w Polsce.

Nie ułatwiają z pewnością ograniczenia groźnego nałogu nikotynowego w naszym kraju takie zjawiska, jak szeroki zasięg tego nałogu (w porównaniu z alkoholizmem czy narkomanią) oraz znacznie niższy stopień społecznej dezaprobaty w stosunku do palaczy, w

porównaniu z osobami nadużywającymi alkoholu, a zwłaszcza biorącymi narkotyki albo inne środki odurzające.

Propozycje szczegółowe

1. Zakres i charakter legislacji

Ze względu na dużą ilość zmian (ponad 10) na przestrzeni blisko 20 lat (1995-2015) oraz konieczność dostosowania przepisów ustawy do wymogów dyrektywy UE z 2014 r. oraz Konwencji WHO z 2003 r. byłoby wskazane opracowanie nowej ustawy, uwzględniającej treści będące dotąd poza regulacją ustawową.

2. Struktury w zakresie działalności antynikotynowej

W przeciwieństwie do PARPA i Krajowego Biura Zapobiegania Narkomanii, jak dotąd, omawiana problematyka zajmuje się Departament Zdrowia Publicznego resortu zdrowia oraz pion Głównego Inspektora Sanitarnego i jego terenowych odpowiedników. Sprawia to, że działalność w zakresie zapobiegania i ograniczania zasięgu nikotynizmu jest mało skuteczna. Należałoby rozważyć: a) ustanowienie państwowej jednostki budżetowej np. Biura ds. Tytoniu i Nikotynizmu podległego ministrowi właściwemu ds. zdrowia albo b) ustawowe dodanie istniejącym agendom rządowym (PARPA) kompetencji w tym zakresie albo c) ustanowienie (poprzez nowelizację ustawy z 2015 r. o zdrowiu publicznym) Urzędu Zdrowia Publicznego z departamentami do zwalczania uzależnień, w tym nikotynizmu, posiadającego własny budżet, niezależny od resortu zdrowia. Takie rozwiązanie pozwoli na bardziej efektywne i racjonalne zajęcie się opisywanym problemem. Podobny samodzielny urząd istnieje np. w sąsiedniej Republice Litewskiej.

Na podstawowym szczeblu zarządzania (gminach) należy lokalnym strukturom przeciwdziałającym alkoholizmowi i narkomanii (gminnym komisjom rozwiązywania problemów alkoholowych...) dodać problematykę antynikotynową.

3. Edukacja

W ustawie winien być sprecyzowany obowiązek edukacji antynikotynowej na wszystkich szczeblach (łącznie ze szkolnictwem wyższym), podobnie, jak ma to miejsce w przypadku alkoholizmu i narkomanii. Ten sam obowiązek winien być zapisany wobec mediów publicznych (narodowych), nie tylko w ustawie o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu..., ale także w ustawie medialnej (o radiofonii i telewizji).

Na szczeblu lokalnym, zwłaszcza w gminach, ustawa winna przewidzieć obowiązek tworzenia programów profilaktyki antynikotynowej, podobnie jak w przypadku uzależnień od alkoholu i narkotyków (i tzw. dopalaczy).

4. Zasady obrotu wyrobami tytoniowymi

W Polsce ciągle występuje nadmierna dostępność fizyczna oraz cenowa (ekonomiczna) do wyrobów tytoniowych, generując zasięg uzależnienia. Są one dostępne niemal we wszystkich możliwych miejscach, z nielicznymi wyjątkami (art. 6 ustawy), które to ograniczenia nie są w pełni przestrzegane. Biorąc pod uwagę katastrofalny i powszechnie znany stan uzależnienia polskiego społeczeństwa od wyrobów tytoniowych, a zwłaszcza młodych ludzi, w tym kobiet i matek spodziewających się potomstwa, (10. pozycja na ponad 50 krajów europejskich), należy uregulować obrót wyrobami tytoniowymi, poprzez przyjęcie następujących zasad: a) sprzedaż wyrobów tytoniowych, podobnie, jak ich produkcja, należy do działalności gospodarczej regulowanej; b) sprzedaż ta mogłaby się odbywać jedynie po uprzedniej rejestracji u wójta, burmistrza (prezydenta miasta) i tylko w wyznaczonych oraz odpowiednio oznakowanych punktach sprzedaży. Tego typu regulacje prawne występują w coraz liczniejszych państwach, w tym w należących do kręgu naszej cywilizacji i kultury prawnej. Wprowadzenie ich postuluje np. ruch społeczny „stop18”. Ich wprowadzenie w życie prawdopodobnie spowodowałoby sześciokrotne a nawet siedmiokrotne zmniejszenie liczby punktów sprzedaży wyrobów tytoniowych.

Ustawa powinna wprowadzić bezwzględny zakaz: a) sprzedaży wyrobów tytoniowych na kredyt albo pod zastaw (jest to proceder nagminnie stosowany w mniejszych miejscowościach); b) zakaz podawania (a nie tylko sprzedaży) tych wyrobów osobom nieletnim. Ponadto, podobnie jak w przypadku napojów alkoholowych, należałoby wprowadzić zakaz sprzedaży wyrobów tytoniowych przez Internet, sprzedaży obwoźnej i obnośnej. Z katalogu wyłączeń, dopuszczających sprzedaż niedzielną, należałoby skreślić wyroby tytoniowe (wspomniana ustawa nie wymienia wprost np. możliwości sprzedaży napojów alkoholowych w niedziele wolne od handlu).

Ponieważ wyroby tytoniowe są w praktyce najbardziej eksponowanymi towarami w sklepach, umieszczonymi na ogół w pobliżu kas, należy rozważyć, aby wzorem np. Wielkiej Brytanii wprowadzić zakaz umieszczania tych wyrobów w witrynach sklepowych. Winny być one umieszczone za zamkniętymi żaluzjami, otwieranymi wyłącznie na żądanie pełnoletnich ,

klientów. Zamiast plakatów o dostępnych gatunkach wyrobów tytoniowych winny o nich informować klientów wyłącznie pisemne informacje.

Należy rozszerzyć i doprecyzować katalog miejsc, objętych zakazem sprzedaży wyrobów tytoniowych, w zakresie zbliżonym do obowiązującego obecnie zakazu sprzedaży napojów alkoholowych. Biorąc pod uwagę tragiczny zasięg nikotynizmu wśród populacji studenckiej, po pojęciu „szkół” należy dodać „szkoły wyższe” i dom studenckie.

Przy podejmowaniu proponowanych środków prawnych należy mieć na uwadze okoliczność, że wyroby tytoniowe swoimi właściwościami i stopniem trwałego uzależnienia mają charakter paranarkotyków.

5. Zakaz palenia wyrobów tytoniowych

Winien być utrzymany obecny zakaz, wynikający z przepisu art. 5 ustawy, z jego rozszerzeniem i dopracowaniem. Należy wrócić do pierwotnego projektu noweli ustawy z 2010 r., poprzez: a) wprowadzenie zakazu urządzania palarni również w szkołach wyższych; b) rozszerzenie zakazu palenia na obszar 10-15 m przed chronionym obiektem, gdyż taki ma zasięg oddziaływanie osoby palącej na otoczenie (obszar ten winien być odpowiednio oznakowany); c) wprowadzenie (na wzór m.in. Litwy) zakazu palenia tytoniu podczas przewozu pojazdami mechanicznymi małych dzieci do określonego wieku.

Zakaz palenia wyrobów tytoniowych podczas przewozu małych dzieci w pojazdach mechanicznych pojawił się już w 2010 r. podczas kolejnej nowelizacji ustawy antynikotynowej. Z niewiadomych bliżej względów został wówczas odrzucony. Można również rozważyć wprowadzenie tego zakazu do ustawy – Prawo o ruchu drogowym. Dodam, że ustępujący Rzecznik Praw Dziecka, w odpowiedzi na skierowane do niego pismo w tej sprawie, odmówił zainteresowania się tym problemem, uznając, iż takowy zakaz byłby według niego, nieskuteczny (!)

6. Reklama i promocja wyrobów tytoniowych

Należy, w drodze klauzuli generalnej, uszczelnić przepis obecnego art. 8 ustawy, a w szczególności wyeliminować przypadki, w których w punktach sprzedaży, zamiast informacji, umieszcza się jawne reklamy wyrobów tytoniowych, a także gadzety, posiadające jednoznaczne cechy takiej reklamy. Ostatnio coraz częściej spotykane są w obrocie jednoznaczne reklamy wyrobów tytoniowych, głównie w formie mobilnych nośników, tj. plastikowych toreb „reklamówek” oraz rycin papierosów wraz z napisami „tanie papierosy” umieszczonych na banerach na punktach sprzedaży. Jak dotąd, organy ścigania nie

wprawdzie z formalnego punktu widzenia, takie czyny wypełniają dyspozycje wymienionych przepisów, ale nie ściga się ich, gdyż byłoby to rzekomo społecznie nieakceptowane (!) W uzupełnieniu dodam, że jedynym jak dotąd, Rzecznikiem Praw Dziecka, poważnie traktującym problem palenia w otoczeniu najmłodszych była Pani Ewa Sowińska, z wykształcenia lekarz medycyny.

Przedstawione tu propozycje, moim zdaniem, mieszczą się w granicach porządku prawnego, nakreślonego przez Konstytucję RP, jak również zgodne są z dobrymi praktykami ustawodawstw licznych krajów, w tym państw członkowskich UE.

Andrzej Nowbush